

การผ่าตัดเส้นฟอกไต สำหรับผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

ศูนย์ : ศูนย์อายุรกรรม

บทความโดยแพทย์ : นพ. อำนวย ศิริโสภา

การรักษาผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ที่ไตไม่สามารถขับน้ำและของเสียออกจากร่างกายได้ จะต้องได้รับบำบัดทดแทนไต ด้วยวิธีการฟอกเลือดผ่านเครื่องไตเทียม การล้างไตผ่านทางช่องท้อง หรือผ่าตัดปลูกถ่ายไต ซึ่งผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ต้องฟอกเลือดกลางไตตลอดชีวิตจำเป็นต้องผ่าตัดเส้นฟอกไต (Vascular access) ก่อนถึงเวลาฟอกเลือด เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และประสิทธิภาพการรักษาที่ดีในระยะยาว เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

เส้นฟอกไต หรือ เส้นฟอกเลือดคืออะไร?

เส้นฟอกไต (Vascular access) หรือ เส้นฟอกเลือดสำหรับฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม คือ เส้นทางเพื่อนำเลือดออกจากร่างกายของผู้ป่วยไปยังตัวกรองเลือดแล้วนำเลือดที่ฟอกแล้วกลับเข้าสู่ร่างกายของผู้ป่วย จึงมีบางคนเปรียบว่าเส้นฟอกเลือดเป็นเหมือน “เส้นชีวิต” ของผู้ป่วยโรคไตระยะสุดท้าย ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 4 ที่เลือกวิธีการทดแทนไตด้วยการฟอกเลือด จำเป็นต้องพบศัลยแพทย์ที่มีความชำนาญในการทำเส้นฟอกเลือดเพื่อรับการประเมินและดูแลเส้นเลือดดำที่แขนทั้ง 2 ข้าง

เส้นฟอกไต แต่ละแบบเป็นอย่างไร

เส้นฟอกไต หรือ เส้นฟอกเลือด มีด้วยกันอยู่ 3 แบบ โดยเส้นฟอกเลือดที่เหมาะสมที่สุด คือ เส้นฟอกเลือดที่แขนชนิดเส้นเลือด Fistula หรือ AVF) หากทำไม่ได้แนะนำเส้นฟอกเลือดที่แขนชนิดเส้นเลือดเทียม (Arteriovenous Graft หรือ AVG) และสาย Permanent catheter) ตามลำดับ

1. **เส้นฟอกเลือดที่แขนชนิดเส้นเลือดจริง (Arteriovenous fistula หรือ AVF)** ได้มาจากการผ่าตัดเชื่อมหลอดเลือดเพื่อให้หลอดเลือดดำความแข็งแรง โดยมีผนังหลอดเลือดหนาและ ใหญ่ขึ้น รวมทั้งมีเลือดไหลเวียนมากขึ้น ซึ่งมีลักษณะเพื่อใช้เป็นจุดในการแทงเข็มฟอกเลือด โดยการทำ AVF จะมีภาวะแทรกซ้อนและโอกาสการติดเชื้อน้อยกว่า และสามารถใช้งานได้ยาวนานกว่าเส้นฟอกเลือดแบบอื่นๆ แต่ต้องใช้เวลาในการรอให้เส้นพร้อมใช้งาน
2. **เส้นฟอกเลือดที่แขนชนิดเส้นเลือดเทียม (Arteriovenous Graft หรือ AVG)** เป็นการผ่าตัดฝังหลอดเลือดเทียมที่เชื่อมระหว่างหลอดเลือดแดงกับหลอดเลือดดำ โดยจะทำให้เมื่อเส้นเลือดปกติของผู้ป่วยไม่สามารถผ่าตัดทำเส้นฟอกเลือดจริงได้
3. **สายสวนหลอดเลือดระยะยาว (Permanent catheter)** คือการใส่สายขนาดใหญ่ไปในหลอดเลือดดำใหญ่ของผู้ป่วยเพื่อให้สามารถนำเลือดปริมาณมากเข้าเครื่องฟอกเลือด ข้อดี คือ สามารถใช้ได้ทันทีหลังใส่สายเสร็จ แต่มีข้อเสีย คือ ถ้าใช้ไปนานๆ จะเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดเส้นเลือดดำอักเสบและมีโอกาสติดเชื้อง่ายกว่าชนิดอื่น

การผ่าตัดเส้นฟอกไตเป็นอย่างไร

เป็นการผ่าตัดทำเส้นฟอกไต ในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่อยู่ในระยะที่ 4 และมีแนวโน้มที่ค่าอัตราการกรองของไตจะลดลงไปเรื่อยๆ จนต้องได้รับการฟอกเลือดภายใน 6 เดือน เพื่อเป็นการเตรียมเส้นฟอกเลือดให้มีขนาดใหญ่และแข็งแรงพอที่จะฟอกเลือดได้ เมื่อการดำเนินของโรคไตเรื้อรังเป็นมากขึ้นจนถึงเวลาที่ต้องฟอกเลือด ผู้ป่วยจะมีช่องทางในการฟอกเลือดได้ทันที

ทำไมต้องผ่าตัดเส้นฟอกไต

การฟอกไตเป็นการล้างของเสียในร่างกาย โดยใช้เครื่องฟอกไตแทนไตที่เสียไปแล้ว การทำเส้นเลือดจะเป็นการทำให้ใส่เข็มง่ายขึ้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการะบวนการล้างไต ผู้ป่วยจะไม่จำเป็นต้องมีสายคาอูอยู่ที่คอ หรือที่ขาเพื่อใช้ในการล้างไต นอกจากนี้จะไม่สะดวกแล้วยังเจ็บแผลและเสี่ยงต่อการติดเชื้ออีกด้วย

การเตรียมตัวก่อนการผ่าตัดเส้นฟอกไต

- ตรวจร่างกาย และตรวจอัลตราซาวด์เพื่อประเมินความพร้อมของหลอดเลือด ก่อนผ่าตัด
- ในระหว่างรอจนถึงวันผ่าตัด แนะนำให้ผู้ป่วยควบคุมโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โดยการ รับประทานยาตามแพทย์สั่ง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน จากโรคประจำตัว ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการ งด หรือเลื่อนผ่าตัด
- ในกรณีผู้ป่วยรับประทานยาต้านเกล็ดเลือด หรือยาละลายลิ่มเลือด จำเป็นต้องงดยา ก่อนผ่าตัด ควรปรึกษาแพทย์ก่อน
- ในบางรายแพทย์จะใช้เครื่องอัลตราซาวด์ช่วยในการตรวจหาหลอดเลือดก่อนผ่าตัด
- ห้ามลบรอยปากกาที่เขียนบนแขนของท่าน
- ระวังไม่ให้แขนข้างที่จะทำการผ่าตัด ถูกเข็มแทง เจาะเลือด หรือวัดความดัน
- ควรบริหารเส้นเลือดข้างที่จะทำเส้นฟอกไตด้วยการบีบและคลายลูกบอลสลับไปมาครั้งละ 10 – 15 นาทีเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่น
- ไม่ต้องงดน้ำ งดอาหาร

ขั้นตอนการผ่าตัดเส้นฟอกไต

ก่อนการผ่าตัดจะต้องทำความสะอาดแขนข้างที่จะทำการผ่าตัด มีการฉีดยาชาเฉพาะที่ จากนั้นศัลยแพทย์จะทำการเปิดแผล 3 เซนติเมตร เพื่อหาหลอดเลือดแดงและดำ หลังจากนั้นจะทำทางเชื่อมติดต่อกันระหว่างหลอดเลือดทั้งสอง ส่งผลให้เลือดจำนวนมากไหลจากหลอดเลือดแดงไปยังหลอดเลือดดำ แล้วเส้นเลือดดำจะโป่งพอง ซึ่งเหมาะสำหรับการฟอกไตใช้เวลาในการผ่าตัดโดยประมาณ 1-2 ชั่วโมง เมื่อผ่าตัดเสร็จและไม่มีภาวะแทรกซ้อน สามารถกลับบ้านได้ โดยไม่ต้องนอนโรงพยาบาล

การปฏิบัติตัวหลังผ่าตัดเส้นฟอกไต

- ควรสังเกตว่า หลังผ่าตัดมีเลือดออกมากผิดปกติหรือไม่ ถ้าผิวหนังบริเวณผ่าตัดบวมโป่งหรือมีเลือดซึมไม่หยุด ควรรีบปรึกษาแพทย์
- ในช่วงเวลา 7 วันแรกของการผ่าตัด โดยทั่วไปจะได้ยาปฏิชีวนะแบบรับประทาน เพื่อป้องกันการติดเชื้อ แต่หากมีอาการบวมแดงรอบจุดเจ็บพร้อมกับมีไข้ แผลอาจมีการติดเชื้อ ควรรีบปรึกษาแพทย์
- ระวังไม่ให้แผลผ่าตัดเปียกน้ำ 7-14 วัน หรือจนกว่าจะตัดไหม
- ควรยกแขนสูงโดยเฉพาะ 2-3 วันแรกหลังผ่าตัด เพื่อป้องกันไม่ให้มีเลือดหรือน้ำเหลืองคั่งใต้ผิวหนังรอบๆ แผลผ่าตัด
- ควรออกกำลังกายเบาๆ เช่น เดิน โดยวิธีกำลูกเทนนิส หรือ ลูกบอลลูกเล็กๆ เป็นจังหวะ (กำ-เกร็ง-ปล่อย) ประมาณ 400 ครั้ง
- ระวังอย่าให้แผลที่ผ่าตัดไปกระทบกระแทกของแข็งหรือของมีคม ระวังการทำกิจกรรมต่างๆ ที่อาจส่งผลกดทับเส้นเลือด
- ห้ามเจาะเลือด ห้ามวัดความดัน และห้ามแทงเข็ม เพื่อให้แน่ใจว่าแผลหรือยาบริเวณแขนข้างที่จะทำการผ่าตัด

การทำเส้นฟอกไตก่อนถึงเวลาฟอกเลือด เป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง โดยสามารถเข้ารับคำปรึกษาและการวางแผนระยะยาวในการทำเส้นฟอกเลือดตั้งแต่นั้นๆ กับอายุรแพทย์โรคไตและศัลยแพทย์เพื่อให้มีเส้นเลือดสำหรับฟอกเลือดที่ดี มีการไหลเวียนที่ดี มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน

แ
ศูนย์อา

.

ปรึกษาทุกปัญหาสุขภาพแบบออนไลน์
ไม่เสียค่าใช้จ่าย